

WORDT GEMIST

MODULE 2: JODENVERVOLGING DOCENTENHANDLEIDING

Bij deze opdracht maken leerlingen kennis met anti-joodse maatregelen die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden ingevoerd. Leerlingen beseffen dat de Jodenvervolging een geleidelijk proces is geweest. In de opdracht worden primaire bronnen aangeboden. In de werkvorm passen ze opgedane kennis uit deze module toe. Het leren over de Jodenvervolging aan de hand van anti-joodse maatregelen en gebeurtenissen helpt ze een breder historisch bewustzijn te ontwikkelen.

LESDUUR
50 + 30 min

DOELGROEP
VO

VAK EN KERNDOELEN
Mens en Maatschappij 36, 37, 40

Het leermiddel bij deze lesmodule is een route in de interactieve klikplaat. Deze route loopt langs 13 voorbeelden van maatregelen en gebeurtenissen die de Jodenvervolging illustreren. Naast deze voorbeelden wordt ook ander bronmateriaal aangedragen waar leerlingen mee kunnen werken:

1. Gedwongen ontslag uit overheidsdienst
2. Bioscopen verboden voor joden
3. Registratieplicht voor joden
4. Joodse buurt in Amsterdam wordt afgezet
5. Joodse artsen ongewenst
6. Joden worden geweerd uit het openbare leven
7. Joden moeten eigendommen inleveren
8. Joodse kinderen moeten naar aparte scholen
9. Joden worden steeds verder uitgesloten
10. Invoering van de Jodenster
11. Joden krijgen oproep voor 'werkverruiming'
12. Joden worden opgepakt en gevangengezet
13. Joden worden weggevoerd en vermoord

AANSLUITING

Deze module volgt op module 1 'Iemand van mijn leeftijd'. Na afloop van deze module kun je verdergaan met module 6 'Iemand van mijn leeftijd - in de oorlog'.

KOPPELING MET MODULE 3

Module 2 en module 3 ('Iemand met een verhaal') vullen elkaar aan. Module 2 zorgt voor de historische context van de Jodenvervolging, module 3 voegt daar persoonlijke verhalen aan toe. Docenten VO kunnen ervoor kiezen module 2 in zijn geheel te behandelen en dan één of meer van de routes in module 3 te doorlopen. Je kunt het ook andersom doen: begin bij een route uit module 3 en zoek daarbij verdieping in module 2. Daarna kun je doorgaan naar een andere route. Hieronder zie je tips hoe je de routes van module 3 met de stappen van module 2 kunt combineren.

VOORBEREIDING

Het is mogelijk deze lesmodule in te zetten als aanvulling op bestaande kennis over de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust, of juist als opmaat naar het verder behandelen van dit onderwerp. Kijk zelf goed door de route.

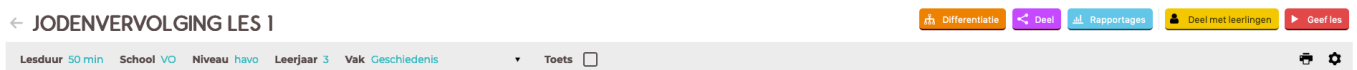
Zorg ervoor dat leerlingen met computers of tablets kunnen werken.

WERKBLAD A

STAP 1

Ga naar 'Jodenvervolging Les 1' op LessonUp en druk rechtsboven op 'Geef les'.

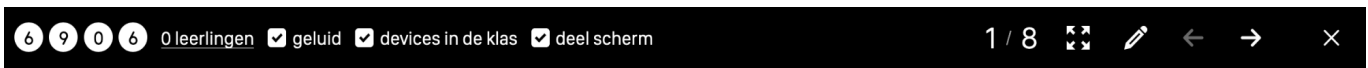

Begin met de grote vragen op slides 2 en 3: Wat wordt er bedoeld met de Holocaust? Wat betekent Jodenvervolging? Laat je leerlingen eerst in tweetallen brainstormen, en houd dan een kort klassikaal gesprek, of laat hen hun antwoorden invoeren in de woordwebs op LessonUp. Als je voor de tweede optie kiest, vraag dan je leerlingen om alvast naar LessonUp.app te gaan, en in te loggen met de 4-cijferige code die onderaan het scherm staat:

(de code hier is maar een voorbeeld)

Vink onderaan 'deel scherm' aan:

STAP 2

Ga door naar slide 4 om de stappen van Jodenvervolging te laten zien. Vraag je leerlingen wat ze zien in dit overzicht. Vertel dan dat het om anti-joodse maatregelen, en dus om de stappen van Jodenvervolging gaat. Vraag aan je leerlingen om een maatregel uit te kiezen waar zij meer over zouden willen weten (slide 5). Met welke vragen zitten zij? Verzamel de vragen op slide 6.

STAP 3

Vertel dat de leerlingen nu de stappen van Jodenvervolging gaan verkennen binnen een klikplaat. Doorloop eerst de introductie op slides 7-10 van de LessonUp presentatie.

STAP 4

Ga dan naar de klikplaat via slide 11. Leerlingen doen hetzelfde, en worden gevraagd stil te staan bij de verschillende maatregelen of gebeurtenissen en er één uit te kiezen om in de volgende stappen mee te werken.

STAP 5

Deel werkblad A uit, en vraag aan je leerlingen om vragen 2-4 te beantwoorden, of gebruik slides 12 en 13 van de LessonUp presentatie hiervoor. Rond af met een klassikale bespreking gebaseerd op de antwoorden. Voor verdieping ga door naar Werkblad B en Jodenvervolging Les 2 op LessonUp.

WERKBLAD B

STAP 1

Ga naar 'Jodenvervolging Les 2' op LessonUp en druk rechtsboven op 'Geef les'.

← JODENVERVOLGING LES 2

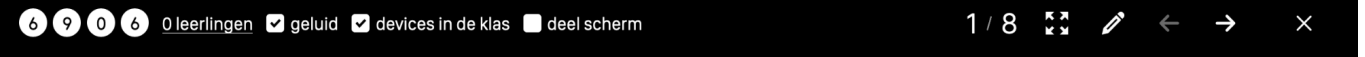
Differentiatie Deel Rapportages Deel met leerlingen Geef les

Lesduur 30 min School VO Niveau havo, vwo Leerjaar 3, 4 Vak Geschiedenis

Toets

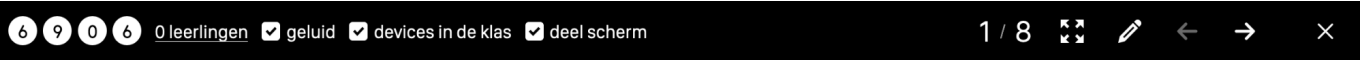

Begin met de vraag op slide 2: Wat betekent genocide? Laat je leerlingen eerst in tweetallen brainstormen, en houd dan een kort klassikaal gesprek, of laat hen hun antwoorden invoeren in het woordweb op LessonUp. Als je voor de tweede optie kiest, vraag dan je leerlingen om alvast naar LessonUp.app te gaan, en in te loggen met de 4-cijferige code die onderaan het scherm staat:

(de code hier is maar een voorbeeld)

Vink onderaan 'deel scherm' aan:

STAP 2

Laat dan de definitie zien op Slide 3, en ga door naar de grote vraag op slide 4: Wat denk je: welke stappen gaan er vooraf aan genocide? Bespreek kort de antwoorden.

STAP 3

Leg uit: Holocaust is een voorbeeld van genocide. Ook op andere momenten en plaatsen in de wereldgeschiedenis zijn er pogingen gedaan hele volkeren uit te moorden. De Amerikaanse jurist Gregory H. Stanton onderscheidt tien fases die bij elke genocide voorkomen. Laat de tien fases van genocide zien op slide 5 van de presentatie.

STAP 4

Deel uit werkblad B, en vraag je leerlingen om de 10 fases onder stap 2 goed door te lezen.

STAP 5

Ga door naar de vragen onderaan. Bespreek een voorbeeld klassikaal, en laat dan leerlingen de vraag individueel of in tweetallen beantwoorden. Bespreek hun antwoorden klassikaal.

STAP 6

Laat vervolgens je leerlingen de grote vraag beantwoorden op slide 6 van de presentatie: Welke stappen gaan er vooraf aan genocide? Rond de les af met een klassikale bespreking.

VERDER GEBRUIK

De bronnen in de route zijn verzameld om verschillende perspectieven aan te bieden. Sommige van de anti-joodse maatregelen kunnen in een discussie vergeleken worden met discriminerende maatregelen en botsende grondrechten vandaag de dag.

ACHTERGROND EN REFERENTIES

Deze module is samengesteld uit de volgende verzamelde tijdlijn-overzichten:

BRON	TITEL	LINK
Joods Cultureel Kwartier	De Hollandsche Schouwburg als deportatieplaats	https://jck.nl/nl/longread/de-hollandsche-schouwburg-als-deportatieplaats
Joods Cultureel Kwartier	Chronologie van de Jodenvervolging	https://www.jck.nl/nl/longread/chronologie-van-de-jodenvervolging
Joods Cultureel Kwartier & NIOD	Jodenvervolging in Foto's	https://jodenvervolginginfotos.nl/verdieping
Joods Monument	Anti-joodse maatregelen	https://www.joodsmonument.nl/nl/page/229121/anti-jewish-measures
Verzetsmuseum	Jodenvervolging in Nederland	https://www.verzetsmuseum.org/museum/nl/tweede-wereldoorlog/begrippenlijst/achtergrond.jodenvervolging/overzicht_1940_1945
NOS	Voor joden verboden	https://lab.nos.nl/projects/jodenster/index.html
Herinneringscentrum Kamp Westerbork	Tijdlijn Jodenvervolging	https://kampwesterbork.nl/jodenvervolging/tijdlijn-jodenvervolging

Verder is gebruik gemaakt van de volgende werken:

Jodenvervolging

Presser, J., *Ondergang. De vervolging en verdelging van het Nederlandse Jodendom 1940-1945*, (1965) (online beschikbaar op: https://www.dbnl.org/tekst/pres003onde01_01/index.php)

Happe, K., *Veel valse hoop. De jodenvervolging in Nederland 1940-1945*, (2018)

Vervolging van Roma en Sinti in Nederland

Seijes, B., *Vervolging van Zigeuners in Nederland 1940-1945* (1979) (online beschikbaar op: http://publications.niod.knaw.nl/publications/Sijes_zigeuners.pdf)

De vergeten genocide, webproject: www.romasinti.eu

Overig

Europees project Test of Civilisation (<http://testofcivilisation.eu/nl/credits>)

NIOD-lesmateriaal over de theorie van dr. Stanton: <https://www.niod.nl/sites/niod.nl/files/Bronnenopdracht%20bij%20de%20stadia%20van%20Stanton.pdf>